

28. Панченко А. А. «Старые секты» на новый лад: проблемы и перспективы изучения русских религиозных диссидентов XVIII–XX вв. *Государство, религия, церковь в России и за рубежом*. 2020. № 38(3). С. 7-37.

29. Кісь О. Кого оберігає Берегиня, або Матріархат як чоловічий винахід. «Я» (Інформаційно-освітнє видання). 2006. № 4(16). С. 11-16.

ОСВІТА, СОЦІАЛЬНИЙ СТАТУС, ГЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ: ОСОБИСТІ РОЗПОВІДІ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТОК- ПЕРШОКУРСНИЦЬ ХНМУ

Шенгелія Т. Є., Камчатна В. А.

Наук. керівн.: канд. філос. наук, доц. **Щербина М. М.**

Харківський національний медичний університет

Гендерні стереотипи, які є не тільки частиною міфологічної свідомості [1], але й одним з чинників гендерної дискримінації – важлива суспільна проблема будь-якої сучасної культури. Механізми стереотипізації та стереотипи (в тому числі гендерні) залишаються однією з ключових тем світової та української гуманітаристики, починаючи з ХХ століття (див. О. Андрусик, Дж. Аронсон, Є. Балабанова, С. Бем, Д. Берджесс, О. Гапова, К. Джеклін, Т. Ісаєва, О. Здравомислова, К. Карпенко, Д. Кемпбелл, О. Кись, І. Кон, С. Маклеод, О. Малахова, О. Марущенко, Т. Марценюк, С. Оксамитна, Т. Рябова, Г. Тажфель, А. Тьомкіна, Д. Майєрс, Л. Хуарез, М. Щербина та ін.). Однак праць, які висвітлюють не тільки зміст стереотипів, що залежить від культури та епохи, але й особисті історії формування стереотипів під час гендерної соціалізації у різних культурах, значно менше. І нам здається важливим почути голоси дівчат з різних країн, зрозуміти процеси «народження», формування, подолання і перетворення стереотипів про «належну фемінність» у різних культурах.

Мета дослідження: проаналізувати особисті історії стереотипів щодо жінок та дівчат у різних культурах для подальшого вивчення впливу освіти та соціально-економічного статусу на рівень гендерної дискримінації і розробки пропозицій щодо стратегій подолання. **Об'єкт дослідження:** механізми та динаміка гендерних стереотипів у різних культурах. **Предмет дослідження:**

прояви стереотипів під час зростання іноземних студенток-лікарок, які за нашою гіпотезою могли протистояти цьому типу мислення через певний рівень достатку та освіти у сім'ях або певні характерологічні особливості.

Добробут і освіта як фактори впливу на гендерну дискримінацію і її сприйняття жінками і дівчатами. Поняття добробуту складається з таких головних областей: здібностей, засобів існування та можливостей. Перша область – здібності – це індивідуальні внутрішні передумови для досягнення добробуту через участь у виробництві та прийнятті головних економічних рішень. Засоби існування – це комплекс умов, що включають: доступ до праці, заробітної платні, до кредитів та володінь активами, які дозволяють людям створити умови для себе та своєї родини, в яких вони зможуть забезпечити себе достойним життям. Та третя складова – можливості – рівні можливості для людини власноруч формувати своє оточення. Гендерна рівність передбачає рівні права для жінок і чоловіків, тому її показником у суспільстві буде, наприклад, достатня кількість жінок на лідерських позиціях у державно-політичних, фінансових і соціальних організаціях [3]. Практичний інтерес для нас представили питання можливостей і здібностей на гендерному рівні, а саме: як у суспільстві створюються умови для розвитку жінок і чоловіків, і якими є наслідки у контексті досягнення добробуту. Сфера можливостей у свою чергу складається з двох показників – освіти та здоров'я, дисонанс цих показників у чоловіків та жінок буде створювати умови для різного рівня здібностей, що в свою чергу призводить до міжгрупової гендерної різниці у досягненні професійного розвитку [4].

За даними UNESCO у вересні 2013 року, серед дорослого населення віком від 15 років нараховувалось 773,4 мільйонів неосвічених, 61,3% з яких жінки, а серед молодих людей від 15 до 24 років 125,2 мільйонів неосвічених, серед яких жінки складали 63,3% [3]. Також за статистичними даними по досягнутому рівню освіти у Південно-Східній Європі відображають, що чоловіки досягають більш високих результатів у навчанні, тобто у середньому близько 98% хлопців та 94% дівчат отримали як мінімум початкову освіту, але при цьому серед хлопців більше тих, хто закінчив останній етап середньої освіти [6]. Освіта грає ключову роль як інструмент заохочення перетворень і розширення можливостей у справі пропаганди цінностей прав людини та прокладає шлях до гендерної рівності та розширенню прав і можливостей

жінок [6]. У процесі навчання дівчата та жінки у більшій мірі піддаються дискримінації у процесі навчання – мається на увазі і сама можливість отримання освіти та її безперервність, і вільний вибір професії [5], і стан туалетів, і так званий «прихований навчальний план», коли дітям нав'язуються стереотипи щодо гендерних ролей, нормативних маскулінності і фемінності. В результаті формується певна поведінка, коли деяка частка дівчат (її кількість залежить від рівня дискримінації жінок у певній культурі), навіть маючи можливість отримувати подальшу освіту, відмовляється від неї, що формує вже вторинний розрив в економічному стані, оскільки навіть кожен рік початкової школи підвищує кінцеву зарплату дівчат на 10-20%. Додатковий рік середньої школи: від 15 до 25% .

Вища освіта у жінок: вплив на здоров'я, погляди та опір дискримінації. Зміст стереотипів залежить від конкретної культури і передається в процесі зростання, в сім'ї, в процесі передачі так званого «прихованого навчального плану» у дошкільних навчальних закладах та школах, укріплюється мас-медіа, соціальними мережами тощо [2]. Фактично освітня система з одного боку надає патерни належної/неналежної поведінки та будує бінарні опозиції фемінного/ маскулінного (щоб потім ствердити начебто природність різниці у поведінці та можливостях). З другого боку наявність вищої освіти у родини і у самої жінки впливає на подальше положення жінок, тому що підвищує ймовірність незалежних доходів, кар'єрного зростання, меншої кількості дітей – і тому меншої ймовірності різкого падіння фінансового рівня та потрапляння до «працюючих бідних».

Жіночий сімейний стан (як заміжньої, так і вільної) частіше розглядають як проблему [9]. Також одним із суттєвих приводів для дискримінації на робочому місці є материнство. Згідно зі статистикою, матері у США частіше отримують «материнські штрафи» у зарплатні у порівнянні із тими жінками, у кого немає дітей та з чоловіками, чоловіки ж навпаки отримують надбавку або премію, так званий «батьківський бонус» [10]. Цим дискримінаційним практикам можна протиставити певні знання з протидії механізмам утиску, Л. Рівера пише про кореляцію між вищим рівнем освіти та феміністичними поглядами у жінок [11], але з іншого боку жінка з такими поглядами може бути загрозою для патріархатної спільноти, і тому зазнати утиску не тільки через свою стать, але ще й через погляди. Також феміністичні погляди у жінок

(ймовірність яких підвищується через освіту) надають їм так званий «когнітивний захист» для розуміння досвіду дискримінації: зменшення самозвинувачень стає психологічним буфером, що позитивно впливає на стан здоров'я [12]. Крім того, жінки з феміністичними поглядами будуть частіше розуміти та помічати факти гендерної дискримінації, тому частіше підтримують колективні зусилля щодо соціальних змін [13].

С. Коррел, С. Бенард, І. Паїк та інші демонструють, що гендерна дискримінація роками негативно впливає на здоров'я жінок через постійні стреси, підвищення емоційного навантаження, а також через деякі копінг-стратегії – нездорову поведінку, яка у свою чергу призводить до посилення психофізіологічної дисрегуляції та погіршення психічного та фізичного стану здоров'я [14]. На ці поведінкові та тілесні особливості впливають соціальні умови, у яких жінки живуть і працюють: сім'я, робота, ідеологічні умови, сформовані впливом освіти визначають вразливість жінки до сексизму [15].

Вищий рівень освіти у деяких випадках може як підвищувати чутливість до дискримінації, так і знижувати її. З одного боку, жінки, які мають вищу освіту, мають більше шансів на працю у так званих «чоловічих професіях», де дискримінаційні практики фактично нормалізовані. З іншого боку, вища освіта, підвищуючи аналітичні та стратегічні навички, стає цінним ресурсом у боротьбі з гендерною дискримінацією – маються на увазі пошуки нової роботи, нетворкінг, розробка стратегій опору тощо. Крім цих, оснований на діях, стратегій виживання, вища освіта також пов'язана з більшим психологічним відчуттям контролю, вона надає впевненості у діяльності та при виконанні важких дій на робочому місці з неоднозначними результатами [16].

Тому, виходячи з цього, жінки з нижчим рівнем освіти, можуть відчувати більший вплив гнітючої робочої середовища й не будуть мати достатньо впевненості для намагання змінити або колектив, або атмосферу всередині нього. Тобто, дискримінаційне оточення здається більш впливовим для тих, хто не має навичок у пошуку альтернатив. Жінки з вищою освітою частіше обирають роботу з повною зайнятістю [17], що з одного боку допомагає фінансовій безпеці, з іншого – подовжує перебування на робочому місці, що є негативним фактором в ситуації робочої дискримінації. Таким чином можна зробити висновки, що вища освіта у жіноцтва хоча і не є панацеєю проти гендерної нерівності – скляної стелі, липкої підлоги, дискримінації при прийомі на роботу

тощо, може все ж таки підвищити шанси на спротив, на «фінансову подушку», на пошуки нової роботи та на збереження власного психічного та фізичного здоров'я.

Персональні розповіді іноземних студенток Харківського національного медичного університету. У цьому розділі ми переходимо до перегляду зібраних нами особистих розповідей студенток-лікарок та аналізуємо їх. Респондентки – студентки-першокурсниці ХНМУ з різних країн: 5 із різних регіонів Індії, 3 з Марокко, 1 із Нідерландів, 1 із Судану, 1 з Ізраїлю та 1 з Ірландії. Інтерв'ю проводилися англійською мовою з допомогою дистанційного зв'язку (зум, відео-месенджери).

Всі студентки зростали у родинях з достатньо високим рівнем достатку, освіти та соціально-економічним статусом у своїй країні, що надало їм можливість отримувати вищу медичну освіту. Ми задали дівчатам 17 питань, що стосувалися їхнього дитинства, особливостей шкільного життя та освіти, (рівного?) ставлення батьків до дітей в залежності від статі, ставлення шкільних вчителів та вчительок до учнів і учениць, успішність в олімпіадах і конкурсах, здатності до різних предметів, вибір спеціальності, рольові моделі і випадки дискримінації. Цитати респонденток наведені курсивом, вони зберегли особливості усного розмовного мовлення (в перекладі).

Більшість дівчат підкреслювали власну привілейованість порівняно з однолітками, оскільки мали можливість вчитися, і сім'ї підтримували їх професійний вибір. **Факти дискримінації та стереотипізації протягом зростання всі студентки заперечували**, за винятком однієї респондентки, яка розповідала про випадки згвалтувань і харрасменту в своєму колі спілкування, але потім при відповідях виявлялися факти різного ставлення до дівчат і хлопців в різні періоди зростання. Так, три з п'яти індійських студенток підкреслюють, що *«багато дівчат навіть не розуміють, що после школи можна отримати вищу освіту»*. Також чотири з п'яти індійських дівчат і студентка з Судану стверджують про *небезпеку і заборону виходити на вулицю після 7–8 годин вечора* (це пояснюється і статистикою злочинів проти жінок, і побоюваннями батьків, і «належною поведінкою»). Також суданська студентка повідомляє про різне ставлення до неї і до братів. Нам здається важливим сприйняття респондентками різних вимог до дівчат і хлопців як норми, тобто, студентки навіть не розуміють різницю у ставленні як щось недоречне.

Обмеження в одязі з боку батьків та суспільства описують 7 дівчат (Індія, Судан, Марокко): *не можна носити шорти і коротку спідницю, потрібно також прикривати голову (Індія); дівчата так не одягаються, не ходять в ті чи інші місця і т.д.* (Судан, чула від батьків, але ніколи – від друзів/ подруг), ізраїльська студентка арабського походження навпаки підкреслює, що обмеження намагалися пояснити як належне не її батьки, що підтримували досить прогресивні погляди, а подруги-однолітки: *поводься як дівчинка, говори тихіше, хлопцям більше подобається ніжність, одягайся як дівчинка.* Марокканська студентка додає до відповіді про одяг: *Якщо ти виглядаєш не так, ведеш поводишся інакше, краще вчишся, люди не хочуть бути твоїми справжніми друзями, хочуть тобою користуватися і називають тебе дивною.* Таким чином, на нашу думку суспільство контролює та унормовує вигляд дівчат як тих, хто повинні оцінювати себе очами хлопців та вимірювати свою успішність не через навчальні успіхи, а через популярність серед протилежної статі.

Про відношення до дівчат та хлопців під час освітнього процесу респондентки повідомляють наступне. Нідерландська студентка говорить, що різниця була тільки, коли потрібно було щось нести, про це просили хлопців, навіть не дуже сильних. Дві індійські респондентки повідомляють про рівне ставлення, але зазначають, що їхні батьки свідомо обирали певні навчальні заклади через високий освітній рівень і стверджують про кореляцію між освіченістю матері і батька і їхніми ліберальними поглядами, також говорять, що в бідніших районах дітям з раннього дитинства прищеплюють патерни належної поведінки для хлопчиків і дівчаток. Одна з індійських студенток говорить про підштовхування хлопців до спортивних змагань і в дитячому садочку, і в школі, а ставлення до дівчат і хлопців може бути і рівним, і різним, це залежить від вчителя/-ки конкретно. Ізраїльська респондентка повідомляє про слова виховательок у дитячому садку: *дівчатка повинні бути ніжними, спілкуватися тихішим голосом.* Ірландська студентка говорить, що садок не відвідувала, в школі відношення вчителів було різним, залежало від людини, але в цілому більше любили хлопчиків, бо дитячі витівки оцінювалися різним чином. Той самий вчинок з боку хлопця розцінювався як жарт, а з боку дівчини – як привід для довгої виховної бесіди.

Опитувані стверджують, що *різниці у навчальному процесі майже не було*, дівчата в змішаних класах вчилися краще (дві студентки – суданська та марокканська вчилися у середній школі окремо від хлопців), але хлопців частіше обирали до участі в конкурсах та олімпіадах фізико-математичного циклу. Але студентка з Марокко повідомила, що *між дівчиною і хлопцем з однаковими результатами та навичками з математики саме хлопця обирали для змагань* і на запитання: «Чому саме?» отримали відповідь – *чоловіки краще володіють математикою, вони мають більш технічний склад розуму, і їм, можливо, було б краще розумітися у незвичних завданнях*. Інша марокканська студентка говорить, що дівчатам вчителі *вигадували нові імена, прізвиська*. Індійська респондентка також розповідає про подібні висловлювання вчителів, але вона і сама вважає, що математичні таланти – це природна різниця між хлопцями та дівчатами. Суданська студентка, що з 6 класу вчилася у класі тільки для дівчат говорить, що на думку вчительок *жінки повинні займати менш інтелектуальні позиції, а вчити дітей разом не можна, щоб не було відносин*. Нідерландська студентка арабського походження, яка має можливість порівняти ситуацію в країні проживання та в країнах, де жила раніше (Сирія, Дубаї) розповідає про особливе ставлення до хлопчиків в арабських країнах у порівнянні з Нідерландами і про те, що хлопчики в цих країнах *дивляться на дівчат «згори вниз»*, і така поведінка на її думку в європейських країнах значно менш розповсюджена навіть серед діаспори.

Нам здається, що прихований навчальний план впливає на свідоме і на підсвідоме ставлення дівчат до себе, їхній рівень впевненості та розуміння своїх здібностей навіть тоді, коли у сім'ї доньку підтримують. А те, що Шеріл Сендберг називає «негативними посланнями» – підштовхування до тихішого голосу, ніжнішої поведінки, емоційного обслуговування [18] призводить до меншої прямолінійності і агресії, тобто, до заниження уявлень про власні можливості и до поглиблення проблем у кар'єрному зростанні у подальшому житті.

10 з 12 респонденток говорять про спілкування з друзями-хлопцями як про небажане з точки зору суспільства. Наприклад, студентка арабського походження з Ізраїлю стверджувала, що, на думку її сім'ї, будь-яка дружба є нормальним явищем, але оточуючі сказали, що *«будь-які зустрічі, часті розмови мають вагомій підстави думати, що у вас є стосунки і певні обов'язки,*

це повинно призвести до шлюбу». Таким чином, незважаючи на те, що з боку батьків не було обмежень, соціальні гендерні стереотипи все ще підсвідомо заважали вільному ставленню до життя. Дві індійські респондентки повідомляють, що якщо сім'ї хлопця і дівчини знайомі, то спілкуватися було можливо, але тільки приховуючи це. Студентка з Керали, Індія говорить, що навіть в школі хлопці спілкувалися із хлопцями, а дівчата – з дівчатами. Однак попри це дві студентки повідомляють про більшу цінність спілкування з хлопцями: *вони не лицемірні.*

Ми вважаємо, що обмеження спілкування між статями та розуміння спілкування хлопця і дівчини тільки як кохання заважає соціальному нетворкінгу, поглиблює розрив у поведінці, загострює упередження та дискримінаційні моменти.

Респондентки мають досить феміністичні погляди, що проявлялися у їхніх фразах: «Ми всі повинні бути рівними у всьому», «я – не феміністка, але жінки і чоловіки повинні бути рівними завжди», «дівчата мають отримувати вищу освіту, як і чоловіки», «Оскільки більшість дантистів – чоловіки, жінки повинні бути набагато краще вчитися, працювати, щоб їх бачили, довести, що жінки можуть не гірше; сильні жінки можуть об'єднатися і допомагати одна одній та молодим дівчатам у професійній сфері». Більшість повідомляє, що їхні рольові моделі – це члени сім'ї, які підтримують їхні прагнення: «людина повинна бути освіченою, з багажем знань і обов'язково сильним стрижнем, якщо у тебе крута родина, це не означає, що ти крута особистість, ти повинна зробити себе сама, виростити себе», «рольова модель – мати – сильна жінка, яку не хвилює думка оточуючих» (Ізраїль), «батько, який мене підтримує», «старший брат, вчитель англійської, що надихав на нові вчинки», «дядько, дантист, якій підтримує професійний вибір», «мати, оскільки вона дуже сильна, має свою роботу, завдяки якій сама ростить нас та забезпечує». Вибивається з цього ряду свідомо ірландська активістка, яка розповідає про свій шлях до фемінізму: «В моєму оточенні не раз відбувалися ситуації жіночого згвалтування, несправедливості до жінок, та й взагалі мені було не зрозуміло, чому все так. Тому за таких умов я почала більше читати, слухати та аналізувати. Мені дуже імпонують думки, що висловлюють Опра Вінфрі, Меган Маркл та Бейонсе...».

Висновки. Проаналізувавши особисті історії, ми можемо зробити висновок, що гендерні стереотипи все ще існують і продовжують існувати в будь-якій культурі світу. Стереотипізація впливає на рівень впевненості в собі, суспільні упередження та призводить до дискримінації.

Гендерна рівність є показником соціально-економічного розвитку країни. Освіта грає ключову роль як інструмент заохочення перетворень і розширення можливостей у справі пропаганди цінностей прав людини та прокладає шлях до гендерної рівності та розширенню прав і можливостей жінок. Вища освіта, середнє або високе матеріальне становище родини та самої жінки підвищує ймовірність нестереотипного розуміння жінок та покращує персональний досвід гендерної стереотипізації – допомагає опору та пов'язана із формуванням феміністичних поглядів. Здобування вищої освіти у достатній мірі впливає на розширення ідеологічних рамок і сприяє розумінню дискримінації як неприпустимого явища.

Опором стереотипізації та дискримінації може бути комплексний підхід. Потрібно поєднати підтримку дівчат у сім'ї (цьому можуть сприяти просвітницькі кампанії, етичні комітети, комітети з гендерної рівності в офісах, медичних закладах, професійних спілках), освітні реформи, широка просвітницька кампанія у мас-медіа, соціальних мережах та освітніх закладах всіх рівнів, підтримка професійної реалізації жіноцтва та заохочення менторства і широкої соціальної представленості успішних жінок-лідерок.

Література:

1. Shcherbina M. M. Between we-thinking and I: phenomenology, mythology, gender stereotyping. *Гендер. Екологія. Здоров'я* : матеріали VI Міжн. наук.-практ. конф. (Харків, 18–19 квітня 2019 р.). Харків : ХНМУ, 2019. С. 34–36.
2. Shcherbina M.M., Joy Amaranchi Uchechukwu Gender differences in the specialization of medical students. *Проблема людини у соціально-гуманітарному та медичному дискурсах* (28 -29 травня 2020 р., м. Харків). Харків : ХНМУ, 2020. С. 84–86.
3. Humanity Divided: Confronting Inequality in Developing Countries. Chapter 5

4. Anand, P., G. Hunter, I. Carter, K. Dowding, F. Guala, and M. van Hee. The Development of Capability Indicators. *Journal of Human Development and Capabilities*. 2010. 10(1): 125–152.
5. Конвенція о ліквідації всіх форм дискримінації в отношении жінок. *Комітет по ліквідації дискримінації в отношении жінок*. 2017.
6. Fuller S. The intersection of gender equality and education in South-East Europe. *A regional situation analysis of the nexus between sdg4 (quality education) and SDG5 (gender equality)*. 2019.
7. Karam A. Education as the pathway towards gender equality. *UN Chronicle*. 2013. Vol. № 4.
8. Higgins C. The age of patriarchy: how an unfashionable idea became a rallying cry for feminism today. *The Guardian*. 2018. 22 Jun. URL: [shorturl.at/hrKSW](https://www.shorturl.at/hrKSW).
9. Brand J. E., Davis D. The impact of college education on fertility: evidence for heterogeneous effects. *Demography*. 2011. № 48. P.863–887.
10. Jordan A.H., Zitek E.M. Marital status bias in perceptions of employees. *Basic and Applied Social Psychology*. 2012. № 34 (5). P. 474–481.
11. Rivera, L.A. When two bodies are (not) a problem: gender and relationship status discrimination in academic hiring. *Am. Sociol. Rev.* 2017. № 82. P. 1111–1138.
12. Mirowsky J., Ross C.E. Education, Social Status, and Health. Aldine, New York, 2003.
13. Lawrence, E.M., Why do college graduates behave more healthfully than those who are less educated. *Health Soc. Behav.* 2017. № 58. P. 291–306.
14. Correll S.J., Benard S., Paik I. Getting a job: is there a motherhood penalty? *Am. J. Sociol.* 2007. № 112. P. 1297–1338.
15. Harnois C.E. Race, ethnicity, sexuality, and women's political consciousness of gender. *Soc. Psychol.* 2015. № 78. P. 365–386.
16. Brondolo E., Blair I.V., Kaur A. Biopsychosocial mechanisms linking discrimination to health: a focus on social cognition. In: Major, B., Dovidio, J.F., Link, B.G. (Eds.). *Oxford Handbook of Stigma, Discrimination, and Health*. Oxford, New York, 2017.
17. Marchand A., Bilodeau J., Demers A., Beaugard N., Durand P. Gendered depression: vulnerability or exposure to work and family stressors? *Soc. Sci. Med.* 2016. №166. P.160–168.

18. Landrine H., Klonoff E.A. Discrimination against Women: Prevalence, Consequences, Remedies. Sage, Thousand Oaks, CA. 1997.

ГЕНДЕРНІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ МІСЬКОЇ ІНКЛЮЗІЇ

Яковенко Ю. О.

Наук. керівн.: д-р філос. наук, доц. **Фесенко Г. Г.**

*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

В урбаністиці у центрі уваги усе частіше з'являються ідеї соціального різноманіття, а також питання «присутності» у місті особливих соціальних груп [1–2]. Інклюзивний дизайн міста – це не тільки урахування потреб людей з інвалідністю, а й питання безпечного та комфортного перебування у міському просторі для усіх людей [3–4]. Інклюзивний, доступний дизайн передбачає також гнучкість у користуванні міською інфраструктурою різними соціальними групами. Найбільш вражаючим прикладом перетворення міста відповідно до цінностей рівності та інклюзії є східний район Лондона. Коли Лондон виграв заявку на проведення Олімпійських та Паралімпійських ігор 2012 року, мерією було вирішено, що після проведення «Лондон-2012» буде здійснено «регенерацію» міської локації, де розміщується спортивна інфраструктура «на користь для всіх, хто там живе» [5].

В контексті інклюзивних реновацій міста переосмислюються й «жіночі» практики користування публічним простором [6]. У постструктуралістських інтерпретаціях міста предметом спеціальної уваги стає концепт турботи. Зазначається, що важливими для повсякденного буття містянок, які «турбуються про інших», є такі міські локації, як школи, лікарні, магазини, місця відпочинку тощо. У феміністичній урбаністиці утворюється концептуальна платформа для здійснення ревіталізації міських ландшафтів в сенсі наповнення їх гендерними цінностями, зокрема, у параметрах «дружні до родини». Водночас окреслюється ідея щодо неприйнятності зведення «жіночих просторів» до однієї моделі, орієнтованої на «покращення щоденних обов'язків жінок». У феміністичній архітектурі наголошується на зацікавленості жінок, як